

Uvěříme teprve, když zažíváme příznaky globální klimatické změny na vlastní kůži?

Ing. arch. Martin Říha, býv. náměstek ministra životního prostředí

9. srpen 2015

Četní vědci, klimatologové a ekologové už léta celé lidstvo varují, že si při růstu světové populace a při současném růstu spotřeby surovin a energií, pitné vody, zemědělských produktů, při rostoucích objemech odpadů, emisí škodlivin do ovzduší, vody i půdy, nepočínáme rozumně. Varují, že budeme-li v tomto trendu pokračovat, směřuje lidská civilizace do pekel. Stejně dlouho jsou tato varování mnohými politiky, ekonomy a dalšími rozumbrady bagatelizovány, ba vysmívány. Za ty první, rozumné a odpovědné u nás jmenuji RNDr. Prettela, člena klimatického mezinárodního panelu, z těch druhých, zpochybňovačů globálních změn klimatu, si jistě u nás každý vybaví nejdříve exprezidenta a ekonoma Ing. Václava Klause. Většina populace byla k těmto zprávám donedávna, mírně řečeno, netečná, jako by se jí to netýkalo. Patřily k ní bohužel dlouho i vlády ČSSR, ČSFR a ČR.

Zároveň jsme však už zhruba 20 let konfrontováni v celém světě s nepopíratelnými fakty, jakými jsou plíživé změny podnebí, provázené posunem tropického pásma od rovníku dál k severu i jihu, subtropického pásma na úkor pásma středního, oteplování oceánů a tání ledovců v obou polárních oblastech, provázených krátkodobými extrémní výkyvy počasí. Dnes už daleko více lidí i u nás vnímá a chápe, že nejde o jakýsi akademický spor s důsledky jen pro nízko položená přímořská území a ostrovní země, ohrožené trvalou zátopou zvedající se hladinou oceánů v důsledku tání kontinentálních ledovců (tání těch plovoucích na moři hladiny nezvedá). Střídající se anomálie počasí, jako jsou teplé zimy s nedostatkem sněhové pokrývky, suchá jara bez mírných dlouhotrvajících dešťů, suchá a horká léta i podzimy na jedné straně, ale také sněhové bouře s mnoha metry sněhu za několik dní, přivalové srážky v podobě bouří, s kroupami a silným větrem, tajfuny, tornáda, záplavy a vyvolané sesuvy půdy na straně druhé, se vyskytují stále častěji po celé planetě tak, že si toho nemohou nevšimnout i tzv. „klimaskeptici“. Už i ten Dán Lomborg, na kterého se Václav Klaus dlouho odkazoval, ve své rétorice otáčí a pan Klaus je nezvykle zticha, aby se tiše zapomnělo na jeho minulé skálopevné přesvědčení, že všichni lžeme v nějakém cizím zájmu. Díky trvajícím „slepotě“ nebo strkání hlav do písku před pravdou u většiny lidstva i jeho politických reprezentací však pokračuje plundrování pralesů, tropických lesů, otravování mořských šelfů a dalších planetárně důležitých životodárných systémů na celé planetě, zatímco se jalově a bez prakticky použitelných účinných opatření a výsledků scházejí světové summity k ochraně životního prostředí, neschopné tyto vražedné trendy zvrátit.

Dnes, kdy už i nás, po létech s povodněmi, díky mírné zimě bez sněhu, nedostatku jarní vláhy a dlouhodobému působení vysokých teplot, ohrožují nedostatek pitné i užitkové vody, požáry lesů, polí s úrodou obilí i sídel, kdy se u nás začaly stále častěji vyskytovat i dosud exotické subtropické druhy rostlin a živočichů, včetně těch nepříjemných a jedovatých, jako jsou pavouci „černé vdovy“, „zápřednice“ včetně dalších škůdců, jako jsou komáři a sarančata, snad se konečně dostane sluchu i skutečným ekologům a klimatologům, ne jen **konjunkturálním „hurá-ochráncům“**, vyžívajícím se v **krátkodobých a v dlouhodobé perspektivě dokonce škodlivých „eko-kampaních“**, jako jsou pokusy o „návrát divočiny“ a „bezzásahový režim“ v kulturních lesích Národního parku Šumavy.

Ponechání zralých monokultur smrku ve 2. i ve 3. zóně NP Šumava napospas vichřici Kirill bez zpracování vývrátů a pak i následné kůrovcové kalamitě odlesnilo obrovské rozlohy Šumavy, zbavilo je zastínění zemského povrchu, vlhkého mikroklimatu. Na to byly vázány četné chráněné a ohrožené druhy rostlin a živočichů, tvořících součást předmětu sice deklarované, ale ve skutečnosti zrazené ochrany celého ekosystému. Způsobilo vysoušení nejen svrchní hrabanky, ale hlubokého profilu pod ní, včetně rašelinišť a geologického podloží. Odkrylo tak půdu větrné i vodní erozi. Neschopnost takového prostředí udržet větší zásoby vody způsobovalo již v minulých letech objemově zvýšené a zrychlené odtoky vody z hor při přívalových srážkách, což se projevilo na průběhu a důsledcích povodní. Nejen na Vltavě, Otavě, Malši a jejich přítocích, ale i daleko po proudu, až po Labe.

Letos se i na šumavské lesy snesl **další důsledek oné vadné doktríny „bezzásahovosti“**, dříve v takovém měřítku nevídaný – lesní požáry. Nejen ponechané souše, lesní hrabanka a kořeny stromů, ale už i dříve vodná a požárům odolná rašeliniště podléhají ohni a zhoršují tak dále naděje na sice pomalou, ale aspoň nějakou obnovu lesa přirozenou sukcesí. Zaděláváme si tím nejen na další **degradaci lesů na Šumavě**, která volá po lidských rukách při obnově lesa, při žádoucí změně stejnověkých monokultur na druhově i věkově pestřejší skladbu cílenými podsadbami, ale také na další a ještě horší povodně pod horami – od podhůří až po Hřensko na Labi a také v Německu, až zase začne pršet. Nebudou tu bohaté koruny zralých stromů, ale příkrčené sazeničky, které nebudou schopny udržet vláhu v korunách, v jehličí, zastínit povrch a keřové i bylinné patro lesa, nebude zde aerodynamického brzdícího účinku vzrostlého lesa pro **vysušující vítr**, nebude akumulárního a odtok zpomalujícího účinku hrabanky, rašelinišť, tůní na potocích, jezer a jezírek. Vše, co spadne z nebe, bude za pár hodin až v Písku a v Českém Krumlově, v Českých Budějovicích, v Praze, Mělníce, Roudnici, v Ústí nad Labem. Snad konečně pochopí i na Správě NP a CHKO Šumava, na MŽP a na některých „vědecko-výzkumných“ pracovištích, že ten **experiment s „bezzásahovostí“ a „návratem divočiny“ byl velmi drahý omyl**, způsobený jednostranností pohledu a upřednostnění zájmů jen jedné specializované části odborné veřejnosti a **romantických ekologů bez skutečné odpovědnosti**.

Ministerstvo životního prostředí a vláda ČR reagují zatím opožděně. Navíc navrhují řešit svými adaptačními programy spíše následky, než odstraňovat hlavní příčiny stávajících i budoucích ohrožení naší země. **Doufejme, že když už zatím ne odborníci – ekologové, lesníci a vodohospodáři, tak alespoň rozzlobení voliči po příštích škodách donutí naše vládcy přehodnotit vše, co přispívá ke zhoršování následků globálního rozkolísání klimatu, a že dojde i ke změnám v hospodaření v lesích těch našich pohraničních hor, které byly tradičně naší hlavní přirozenou akumulací a zásobárnou pitné vody a také regulátory jejího odtoku, jako byla kdysi Šumava.** Žádné nové nádrže, žádné další přehrady nás samy o sobě nespasí. Návrat ke zdravému selskému (a lesnickému) rozumu by mohl alespoň výrazně pomoci.